

Handleiding Leesles Andere Tekstsoort / Woordenschat - B

Leesles Andere Tekstsoort

Tekstsoort: website

De tekst die deze week centraal staat is een webtekst: informatie op een website. De leerlingen bezoeken de website van het Rijksmuseum.

Doelen

De leerlingen kunnen gericht naar informatie zoeken op een informatieve website.

De leerlingen weten hoe ze op een website moeten navigeren.

De leerlingen begrijpen informatie van digitale bronnen.

Werkwijze

Introduceer de les als een uitbreiding van de basisles over de tentoonstelling Vermeer in het Rijksmuseum.

In deze les zoeken de leerlingen informatie op de website www.rijksmuseum.nl.

Bekijk de website en de uitleg gezamenlijk via het digibord.

Betrek bij het bekijken van de homepage van de website elementen uit de uitleg. Zeg bijvoorbeeld:

De basistekst gaat over de tentoonstelling Vermeer in het Rijksmuseum. Deze week bekijken we dan ook de website van dit museum. Op de startpagina zie ik linksboven drie liggende streepjes. In de uitleg heb ik gelezen dat ik daar een menu met kopjes kan vinden. Als ik er op klik, zie ik inderdaad allerlei kopjes. Linksboven staat een kruisje: als ik daar op klik dan kom ik weer op de startpagina. Als ik naar beneden scrol, zie ik dat ik bijvoorbeeld kan klikken op 'Dichter bij Johannes Vermeer'. Ik ben benieuwd wat ik daar allemaal kan zien en lezen. Om de opdrachten te kunnen maken, zal ik goed moeten lezen op welke kopjes ik moet klikken. Dan kan ik de informatie vinden die ik zoek.

Bespreek het modellen kort na. Laat de leerlingen vervolgens samen de website bekijken en zelfstandig (alleen of samen) de opdrachten op de computer doen.

Het is handig om de website op een nieuw tabblad te openen, zodat de leerlingen gemakkelijk kunnen wisselen tussen de opdrachten en de website.

Bekijk de leerlingresultaten wanneer de leerlingen de opdrachten hebben gemaakt. Bespreek een of meerdere opdrachten die vaak fout werden beantwoord met de leerlingen na aan de hand van de website.

Woordenschat

Vooraf

De hieronder staande woordenschatoefeningen staan uitgebreid toegelicht in de **Algemene Handleiding Woordenschat bij Nieuwsbegrip**. Je vindt deze handleiding op de website van Nieuwsbegrip onder *Basismateriaal* bij de *Handleidingen*. Er zijn ook grote lege versies van de grafische modellen die je zelf kunt printen of kunt tonen op het digibord en vervolgens in interactie met de leerlingen kunt vullen. Je vindt die lege grafische modellen op www.nieuwsbegrip.nl, basismateriaal, overig, grafische modellen.

Woordenschatles inplannen

De woordenschatles van Nieuwsbegrip bestaat uit allerlei verschillende werkvormen die je gedurende de week kunt inzetten om de doelwoorden te oefenen. Je geeft de les dus niet in één keer, maar plant in het weekrooster elke dag 5 tot 10 minuten in om met de woorden aan de slag te gaan. In de Algemene Handleiding Woordenschat bij Nieuwsbegrip vind je meer informatie hierover.

Woorden Niveau B

De woorden die deze week aan bod komen zijn:

van heinde en verre	overal vandaan
toonaangevend	belangrijk, een voorbeeld voor anderen
in principe	normaal gesproken
zich bevinden	ergens zijn
de kroon spannen	alles overtreffen
de collectie	de verzameling
weergeven	laten zien hoe iets is
roemen	prijzen, loven
het ruimtelijk inzicht	het begrip van hoe je omgaat met afstanden en afmetingen
de stormloop	de plotselinge toeloop van mensen die iets willen hebben

De woorden en definities vind je ook in Bijlage 1 als woord- en definitiekaartjes. Deze kun je gebruiken om in allerlei spelvormen de woorden en definities te oefenen.

Doel

De leerlingen oefenen de betekenis van de woorden uit de Nieuwsbegriples over *Vermeer in het Rijksmuseum*.

Werkwijze

Vertel de leerlingen dat ze deze week oefenen met een aantal woorden uit de tekst over *Vermeer in het Rijksmuseum*.

Introductie

Vorbewerken en voorkennis activeren m.b.v. de opdracht 'Woorden schatten' [*Deze opdracht kan ook gedaan worden vóórdat de basistekst in de les gelezen/behandeld wordt.*]

- Laat het schema 'Woordenschatten' (zie Bijlage 2 achteraan deze handleiding) op het digibord zien, en deel het schema als werkblad uit.

- Vertel de leerlingen dat de woorden in de eerste kolom tien woorden uit de tekst zijn over *Vermeer in het Rijksmuseum*. Vraag de leerlingen na te denken over hun kennis van de woorden en van elk woord aan te geven hoe goed zij dit kennen, door een vinkje in een van de vier kolommen te zetten.
- Inventariseer eventueel de stand van zaken: projecteer het schema op het digibord, ga per woord via handen opsteken na hoeveel leerlingen welke kolom aangevinkt hebben en turf dit.
- Laat na afloop van de les (of op een later moment) terugkijken op het schema en dit opnieuw invullen. Is de woordkennis vooruitgegaan? Van welke woorden het meest?

Semantisering van de woorden

Laat de tekst op het digibord zien door in de docentenomgeving op de website te klikken op 'online lessen', daar het juiste niveau te kiezen en dan te klikken op 'toon leerling startpagina'. Kies dan voor 'woorden'. De tekst wordt nu op het digibord getoond met daarin in blauwe letters de woorden van deze week. Wanneer je op een woord klikt, komt de definitie tevoorschijn. Herinner de leerlingen aan de tekst en definieer de tien geselecteerde woorden. Maak daarbij gebruik van de gegeven omschrijvingen en de context van de leestekst.

Oefenen met de woorden

Vervolgens bespreek je een aantal woorden uitgebreider. De verschillende oefeningen staan uitgelegd in de Algemene Handleiding Woordenschat bij Nieuwsbegrip.

Script

Vertel de leerlingen dat je hen de volgende woorden gaat leren: **de collectie**, **zich bevinden** en **in principe**. En lees of draag vervolgens het onderstaande script voor.

Lois is fan van Fidget toys. Inmiddels heeft zij al een hele **collectie**. Een **collectie** is een verzameling. Lois heeft al een **collectie** van meer dan 12 Fidget toys verzameld. De meeste Fidget Toys uit haar **collectie bevinden zich** op haar kamer. **Zich bevinden** betekent ergens zijn. De meeste Fidget Toys **bevinden zich** op haar kamer, dus daar kun je de meeste Toys vinden. Een paar Fidget Toys **bevinden zich** op school. Fidget Toys zijn **in principe** niet toegestaan tijdens de lessen. **In principe** betekent normaal gesproken. **In principe**, normaal gesproken mag je geen Fidget Toys in de klas hebben. Maar soms heeft de juf het niet door. Tijdens de pauzes wordt er **in principe** niets van gezegd als je een Fidget Toy in je handen hebt. **In principe** doet de juf daar dus niet zo moeilijk over. Een paar van Lois Fidget toys **bevinden zich** daarom in haar laatje. Helaas **bevindt** een van de Toys **zich** in het laatje van de juf. De juf had er eentje afgepakt toen ze er tijdens de les mee zat te spelen. Lois heeft een **collectie** van 12 Fidget Toys, maar haar vriendin Victory heeft een nog grotere **collectie**. Victory heeft een **collectie** van wel 20 Fidget toys. In principe is Lois niet jaloers op andere kinderen. Maar stiekem is ze wel een beetje jaloers op **de collectie** van haar vriendin Victory. Ze zou graag een Pop-It sleutelhanger aan haar collectie toevoegen, maar daar zal ze **in principe** voor moeten sparen. Voorlopig zal ze moeten proberen om te focussen op de leuke dingen die **zich** al wel in haar kamer **bevinden**.

Interactieve vraag naar aanleiding van het script

Vraag de leerlingen of zij sparen voor een bepaalde **collectie**. Waar **bevinden** deze items **zich**? Wat vinden de kinderen **in principe** het leukst om te sparen?

Oefeningen met een grafisch model

Woordendriehoekje

Teken een driehoekje op het bord of gebruik de digibordafbeelding (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Zet het woord **de stormloop** in het midden van het driehoekje. Leg het woord uit met behulp van de drie woorden of zinnen **de toeloop van mensen, plotseling** en **die iets willen hebben**. Deze noteer je elk bij een punt van de driehoek.

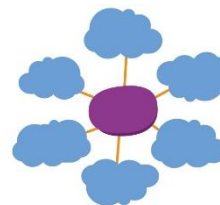

Teken een tweede driehoekje op het bord of gebruik de digibordafbeelding. Zet het woord **het ruimtelijk inzicht** in het midden van het driehoekje. Leg het woord uit met behulp van de drie woorden of zinnen: **begrijpen hoe je omgaat, met afstanden** en **met afmetingen**. Deze noteer je elk bij een punt van de driehoek.

Woordenweb

Maak een woordenweb op het bord of gebruik de digibordafbeelding (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Zet het woord **de collectie** in het midden van het woordenweb.

Vraag de leerlingen waar ze allemaal aan denken bij het woord en schrijf dat in de wolkjes eromheen. Dit kunnen woorden zijn als *de verzameling, bij elkaar brengen, sparen, bekijken, het museum, verzamelen, bij elkaar passen*.

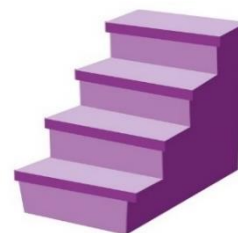
Woordenparachute

Teken een parachute op het bord of gebruik de digibordafbeelding (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Zet het woord **het ruimtelijk inzicht** bovenaan in de parachute. Laat de leerlingen vervolgens woorden opnoemen die onder deze categorie vallen, bijvoorbeeld *een voorstelling maken van een ruimte die je niet ziet, een routebeschrijving volgen, kunnen inschatten hoe groot iets is, een object in gedachten kunnen verplaatsen omdraaien of spiegelen*. Bij de woorden moet je steeds kunnen zeggen: ... (woord dat onder de parachute hangt) is een soort ... (woord dat in de parachute staat).

Woordentrap

Teken een trap op het bord met *drie* treden of gebruik de afbeelding voor het digibord (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Op de derde trede van de trap zet je **toonaangevend**. Bedenk samen met de leerlingen welke woorden op de tweede trede komen: *een beetje belangrijk, aanzienlijk, veelzeggend*. Kunnen ze ook iets bedenken wat op de eerste trede kan staan? Bijvoorbeeld: *niets betekend, onaanzienlijk, onbeduidend*

Synoniemenspiegel

Teken een eenvoudige spiegel op het bord of gebruik de digibordafbeelding (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Zet in de spiegel het woord **toonaangevend**. Welke woorden zie je dan in de spiegel terug? (*vooraanstaand, leidend, maatgevend ...*)

Teken een tweede eenvoudige spiegel op het bord of gebruik de digibordafbeelding. Zet in de spiegel het woord **roemen**. Welke woorden zie je dan in de spiegel terug? (*prijzen, loven, eren ...*)

Woordenkast

Teken een eenvoudige kast op het bord of gebruik de digibordafbeelding (op de website bij Basismateriaal, tabblad Overig). Zet in de bovenste twee laden de twee tegengestelde woorden: **in principe** en **bij uitzondering**. Op de laden eronder worden eigenschappen van beide begrippen geschreven. Je kunt de kast samen met de leerlingen vullen. Je kunt ook een rijtje eigenschappen geven, bijvoorbeeld *normaal gesproken, zeer zelden, zoals normaal, tegen de gewoonte in, zoals altijd, voor één keer, zoals gewoonlijk* en de leerlingen in tweetallen laten bedenken welke eigenschap aan welke kant van de kast hoort.

Teken een tweede eenvoudige kast op het bord of gebruik de digibordafbeelding. Zet in de bovenste twee laden de twee tegengestelde woorden: **roemen** en **verguizen**. Op de laden eronder worden eigenschappen van beide begrippen geschreven. Je kunt de kast samen met de leerlingen vullen. Je kunt ook een rijtje eigenschappen geven, bijvoorbeeld *loven, afkraken, eren, veel kritiek geven, mensen vinden je heel goed, mensen vinden je niet goed* en de leerlingen in tweetallen laten bedenken welke eigenschap aan welke kant van de kast hoort.

Aanvullende woordenschattoefeningen

Woordspelletjes met het Woordenboekschrijf van Nieuwsbegrip

Met het Woordenboekschrijf van *Nieuwsbegrip* kunnen de leerlingen de betekenis van 3500 woorden die in (nieuws)teksten voorkomen, opzoeken. Met het Woordenboekschrijf zijn ook allerlei leuke en leerzame woordspelletjes te doen.

De tip van deze week voor een activiteit met het Woordenboekschrijf van Nieuwsbegrip is:

Rupsje-nooit-genoeg

Kennen de leerlingen rupsje-nooit-genoeg? Vandaag is de rups in het Woordenboekschrijf gekropen. Hij begint bij één van de woorden van de week.

Bijvoorbeeld: 'de onrust'. Daarna wil hij graag een woord opeten dat begint met de laatste letter van het laatstgenoemde woord. Bijvoorbeeld: 'het Thema'. Hierna moet een woord genoemd worden dat begint met de A. Probeer om de beurt een woord op te noemen (dat in het Woordenboekschrijf staat) en ga zo de hele klas door. Weten de leerlingen de betekenis van de genoemde woorden? Kan iemand het uitleggen?

Dit spel kan ook in tweetallen gespeeld worden. Om de beurt worden de woorden uit het Woordenboekschrijf genoemd (in plaats van iedereen één woord). Hoe lang wordt de slinger met woorden?

Woord van de dag

Op verschillende dagen kun je een van de volgende woorden herhalen:

weergeven: Deze cijfers **geven weer** hoe mensen hierover denken. Kunnen jullie **weergeven** wat jullie bedacht hebben? Hoe zou je deze grafiek ook kunnen **weergeven**?

toonaangevend: De schrijver van dit boek is echt **toonaangevend** geweest voor die periode. Kun je een voorbeeld geven van een **toonaangevende** rapper uit Nederland? Welke muziek is voor jou **toonaangevend**?

Woordvierkant

De leerlingen werken in tweetallen. Ze kiezen drie doelwoorden uit. Bij elk woord maken ze een woordvierkant.

Ze geven de betekenis, ze bedenken een mooie zin en ze maken een tekening erbij.

Doe er eventueel een gezamenlijk:

de collectie

definitie: de verzameling

uitspraak: du ko-lek-sie

meervoud: de doorbraken

woordsoort: zelfstandig naamwoord (of de term die op school gebruikt wordt)

afgeleide woorden: collectioneren (werkwoord)
= verzamelen

de herkomst van het woord of het woord in een andere taal: collection (Frans)

contextzinnen: 1. Mijn opa is heel erg trots op zijn **collectie** sleutelhangers. Hij heeft er in al die tijd heel erg veel bij elkaar gespaard.

2. **De collectie** schilderijen van dit museum is wereldberoemd. Bezoeker van over de hele wereld komen ernaar kijken.

woord: het fenomeen	uitspraak: fee - noo - meen woordsoort: zelfst. <i>mw.</i>	afgeleide woorden: fenomenaar (= bijv. <i>rw</i> / <i>bijw.</i>)
definitie: het unieke verschijnsel / de unieke persoon	uitleg/voorbeelden: √ een heel bijzonder iets of iemand ◊ Herman Brood was een <u>fenomeen</u> in de popmuziek. ◊ De graancirkels die soms in velden te zien zijn, zijn een heel bijzonder fenomeen.	plaatje/tekening:
onthoudhulp: herkomst: <u>Phainomenon</u> > 'dat wat verschijnt'	Contextzin uit de tekst: Als eerste Nederlandse winnaar van een grote wielervedstrijd in 30 jaar, is Tom Dumoulin meteen een <u>fenomeen</u> .	Eigen contextzin: Voor mij is zwemster Sharon van Rouwendaal een fenomeen, omdat zij Olympisch kampioen 10 km open water is en meer dan twee uur achter elkaar in zee kan zwemmen.

het woordvierkant

Twee consolideerspelletjes

De beschrijving van de onderstaande twee spelletjes staat in de Algemene Handleiding Woordenschat bij Nieuwsbegrip.

Woordenbingo (spelletje 13)

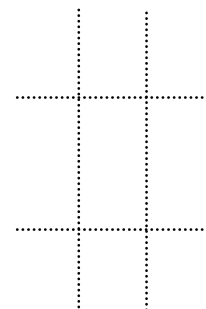
Geef alle leerlingen een leeg blad en laat dit in negen vakjes vouwen (twee vouwen over de lengte en twee vouwen over de breedte). Óf laat een 3x3 tabel tekenen in hun schrift, met vakjes die groot genoeg zijn om de doelwoorden in te schrijven.

Laat de leerlingen negen van de tien doelwoorden van de week in de vakjes schrijven. Ze mogen zelf bepalen waar de woorden komen te staan en welk woord (nr. 10) ze weglaten.

Spelen:

Kies een doelwoord uit en lees daarvan de definitie voor. Noem dus níet het woord zelf; de leerlingen moeten zelf bedenken om welk woord het gaat.

Als de leerlingen dat woord op hun bingovel hebben staan, mogen zij het afkruisen. Lees zo steeds een nieuwe woordomschrijving voor, totdat iemand 'bingo' heeft. Je hebt bingo als je drie woorden op een rij hebt aangekruist. Bespreek van tevoren of die drie op een rij alleen horizontaal en /of verticaal en/of diagonaal is. Je kunt ook bingo spelen met woorden uit verschillende weken.

Zoek je partner (spelletje 14)

Deze oefening is alleen mogelijk bij woorden waarmee woordgroepjes gemaakt kunnen worden. De leerlingen krijgen een kaartje met een woord en moeten in de klas op zoek gaan naar een klasgenoot met een woordkaartje dat in relatie staat tot het woord op het eigen kaartje. Bijvoorbeeld:

variant 1

Speel de oefening met doelwoorden en definities. De helft van de klas krijgt een doelwoord en de andere helft een definitie. Om de oefening iets makkelijker en ook minder druk te maken, kun je de leerlingen met de definities laten zitten. De andere leerlingen lopen rond en zoeken hun match. Gebruik daarvoor de kaartjes van bijlage 1.

variant 2

Speel de oefening met synoniemen of antoniemen.

Bijlage 1 Woorden en definities

van heinde en verre	overal vandaan	toonaangevend	belangrijk, een voorbeeld voor anderen
in principe	normaal gesproken	zich bevinden	ergens zijn
de kroon spannen	alles overtreffen	de collectie	de verzameling
weergeven	laten zien hoe iets is	roemen	prijzen, loven
het ruimtelijk inzicht	het begrip van hoe je omgaat met afstanden en afmetingen	de stormloop	de plotselinge toeloop van mensen die iets willen hebben

Bijlage 2 Woorden schatten

WOORDEN SCHATTEN	Dit woord zegt me niks; ik heb het nog nooit gezien of gehoord.	Ik ben dit woord wel eens tegengekomen, maar weet niet wat het betekent.	Ik weet ongeveer wat dit woord betekent, maar kan nog wel wat uitleg gebruiken.	Ik ken dit woord en kan de betekenis uitleggen aan anderen of een voorbeeld geven.
Hoe goed ken je de woorden hieronder? Denk erover na en zet een vinkje in de passende kolom.	??	?☹️	😊☹️	😊👉
van heinde en verre				
toonaangevend				
in principe				
zich bevinden				
de kroon spannen				
de collectie				
weergeven				
roemen				
het ruimtelijk inzicht				
de stormloop				